

Relais-pilotoinnin tilannekatsaus 11.7.2011

Relais-pilotoinnin etenemisestä päätettiin Oulussa 14.4.2011 pidetyssä Linnea2-yleiskokouksessa seuraavasti.

Esitys: Relais-ohjelmistosta luovutaan, jos jäljellä olevia ongelmia ei ole korjattu 31.5.2011 mennessä. Jos ongelmat saadaan korjatuksi, pilottikirjastot suorittavat kesäkuun aikana hyväksymistestauksen ja varmistavat ohjelman toimivuuden. Jos ohjelma todetaan toimivaksi, pilottikirjastot siirtyvät tuotantokäyttöön ja antavat syksyn yleiskokoukselle raportin, jonka perusteella hankintapäätös voidaan tehdä. Keskustellaan pilottien jo maksamista osuuksista, mikäli järjestelmästä joudutaan luopumaan.

Päätökset: Todettiin, että puutelistan kohdat 1-3 ovat yksiselitteisesti Relais-hankinnan kynnyskysymyksiä, kohta 4 on kynnyskysymys rajauksella: aineiston välittäminen suoraan asiakkaalle sopii, mikäli tekijänoikeudet sen sallivat. Kohta 5 ei ole hankinnan kynnyskysymys ja kohta 6 on sitä vain joillekin kirjastoille. Hyväksyttiin ehdotettu hyväksymis- /hylkäämisaikataulu. Toimitetaan kokouksen pöytäkirjan liitteenä (Liite 6) viimeisin versio Relais'n hintatiedoista. Pilottikirjastojen (Aalto-yliopiston Otaniemen kampuskirjasto, Lapin yliopiston kirjasto, Oulun yliopiston kirjasto ja Varastokirjasto) jo maksamiin kustannuksiin palataan tarvittaessa myöhemmin.

Tilanne 11.7.2011

Linnea2-yleiskokouksen päätöksen perusteella Relaisille toimitettiin huhtikuussa virhelista, jossa kohdat 1-4 määriteltiin kriittisiksi virheiksi ja kohdat 5-6 vähemmän kriittisiksi puutteiksi. Alla on listattu Relaisille toimitetun listauksen sisältämät virheet ja puutteet, sekä niiden nykytilanne.

1. Hakutoimintojen puutteet

Saman teoksen eri painosten ja eri julkaisutyyppien yhdistymiseen hakutuloksissa liittyvät ongelmat on saatu korjattua. Esimerkiksi saman teoksen pistekirjoitus- ja kirjatietueet näytetään hakutuloksissa erillisinä tietueina. Hakutulokset eivät kuitenkaan edelleenkään ole täysin luotettavia, jonka lisäksi myös hakutulosten yhdistymisessä esiintyy edelleen satunnaisia puutteita.

Samaan kokoelmaan kuuluvien saman sijaintitiedon omaavien niteiden saatavuustiedon näyttämiseen liittyvä ongelma on korjattu. Mikäli yksikin saman sijaintitiedon omaavista niteistä on paikalla, on teos Relaisiin mukaan saatavana.

Varastotietojen pituudelle asetettu enimmäispituus on poistettu, jonka ansiosta kaikki varastotiedot saadaan tarvittaessa näkyviin. Tietojen esitystapa ei kuitenkaan ole erityisen käyttäjäystävällinen, sillä varastotiedot esitetään yhtenä pitkänä merkkijonona ilman minkäänlaista ryhmittelyä.

2. Skannerimoduuli

Relais toimitti 1.6.2011 Windows 7- ja Unicode- yhteensopivan asennuspaketin, joka sisälsi myös uudistetun skannerimoduulin. Skannerimoduulia ei kuitenkaan ole vielä toistaiseksi päästy juurikaan testaamaan erinäisistä ohjelman asennukseen liittyvistä ongelmista johtuen.

Varastokirjaston suorittaman testauksen perusteella itse skannerimoduuli näyttäisi toimivan ja tuottavan skannattuja dokumentteja vastaavat pdf-tiedostot. Ongelmana on ollut dokumenttien eteenpäin lähettäminen, sillä dokumentit ovat jääneet skannaukseen käytetyn työaseman kiintolevyille. Syynä tähän on Relais File Transfer Service –palveluun liittyvä ongelma, jonka selvittely on edelleen kesken. Relais File Transfer Service –palvelu vastaa skannattujen dokumenttien siirtämisestä skannaukseen käytetyltä työasemalta Relaisin palvelimelle.

3. Web-käyttöliittymien kieliongelmat

Asiakkaiden web-käyttöliittymän kieliongelmiin syytä ei ole edelleenkään pystytty selvittämään. Ongelman epäiltiin johtuvan asiakkaiden ja virkailijoiden käyttöön tarkoitettujen web-käyttöliittymien rinnakkaisesta käytöstä samalla selaimella, mutta epäily osoittautui kuitenkin vääräksi. Ongelmaa selvitetään edelleen.

4. Artikkelien tilausprosessi

Relaisin kanssa on sovittu artikkelien toimituksen järjestämisestä siten, että kaikki sähköisessä muodossa toimitetut artikkelit ohjataan suoraan asiakkaan kotikirjaston tulostimelle. Artikkelien toimittaminen sähköisessä muodossa suoraan asiakkaalle estetään.

Toiminnallisuuden toteuttamiseksi Relais on pyytänyt pilotteja toimittamaan käyttämiensä tulostimien merkit, mallit ja IP-osoitteet. Skannerimodulin ja File Transfer Service –palvelun asennusongelmien vuoksi tätä toimintamallia ei ole toistaiseksi päästy ottamaan käyttöön ja testaamaan käytännössä.

5. BibSys-, DanBib- ja Libris-yhteistoiminnallisuus

BibSys-, DanBib- ja Libris-yhteistoiminnallisuudesta ei ole keskusteltu virhelistan toimittamisen jälkeen.

6. Laskutus

Relais on toimittanut laskutukseen liittyvää tietoa, mutta tiedot eivät ole riittäviä laskutuksen edellyttämien asetusten konfiguroimista varten. Tietojen vastaanottamisen jälkeen Relaisilta on tuloksetta pyydetty lisätietoja asiaan liittyen. Relaisin kotisivuilla ei ole tarjolla dokumentaatiota ohjelman nykyiseen versioon liittyen.

On kuitenkin selvää, että Relaisin tarjoama laskentamalli ei sellaisenaan sovellu Suomessa käytettyyn laskutusikäytäntöön, vaan laskutusta varten on kehitettävä myös muusta järjestelmästä erillisiä apuvälineitä.

Pilottikirjastojen kommentteja

Perjantaina 8.7.2011 pidettiin ConnectPro-ohjelman välityksellä kokous, jossa olivat edustettuina Oulun yliopiston kirjasto, Aalto-yliopiston Otaniemen kampuskirjasto, Varastokirjasto sekä Kansalliskirjasto. Ainoastaan Lapin yliopiston kirjasto ei ollut (lomien vuoksi) kokouksessa edustettuna.

Nykyisellään Relaisin käytön koetaan lisäävän kaukopalvelun työmäärää. Hakutulosten luotettavuusongelmista johtuen hakujen tuloksia joudutaan tarkistelemaan manuaalisesti. Lisäksi tietyt toiminnot on suoritettava sekä Relaisissa että Voyagerissa - esimerkiksi kaukolainan uusinta on suoritettava sekä tilauksen tehneen asiakkaan kotikirjaston Voyagerissa, niteen kotikirjaston Voyagerissa sekä periaatteessa myös Relaisissa, koska tieto uudesta eräpäivästä ei liiku eri ohjelmien välillä.

Skannerimoduulin virheetön ja viiveetön toiminta on ehdoton vaatimus Varastokirjastolle. Ohjelman toiminta ei saa heikentää Varastokirjaston palvelun laatua. Relaisin kanssa sovittu artikkelien toimitusmalli koetaan siinä mielessä ongelmalliseksi, että se ei mahdollista poikkeuksia yksittäisten tilausten tai kirjastojen kohdalla. Tämä on ongelmallista erityisesti Varastokirjaston kannalta, jolla on useiden kirjastojen ja tietopalveluiden kanssa käytäntö, joka mahdollistaa artikkelien suoran toimittamisen asiakkaille. Varastokirjaston kannalta Relaisin käyttöönotto tarkoittaisi nykyisten palvelujen heikentymistä tai mahdollisesti vaihtoehtoisten ratkaisujen käyttöä artikkelien toimittamiseksi suoraan loppukäyttäjälle.

Laskutuksen saaminen osaksi Relaisia koetaan erittäin tärkeäksi, sillä laskutuksen toimivuus/toimimattomuus vaikuttaa suuresti monien kirjastojen lopulliseen hankintapäätökseen. Monet ohjelman hankintaa harkitsevat kirjastot edellyttävät, että laskutus on mahdollista hoitaa ohjelman kautta. Pilottien ulkopuolisissa kirjastoissa nimenomaan laskutus on herättänyt suurimman kiinnostuksen ja odotukset.

Kokouksessa mukana olleet pilotit olivat yksimielisiä sen suhteen, että ohjelmaa ei nykyisellään voida ottaa tuotantokäyttöön siinä esiintyvien puutteiden vuoksi. Suunnitellun järjestelmän suomalaisiin käytänteisiin soveltuvuuden testaamisen sijaan on päädytty testaamaan ohjelman perustoimintaa ja perustoiminnan virheiden korjaamiseksi toimitettuja uusia ohjelmaversioita. Puutteet eivät rajoitu ainoastaan kriittisten virheiden listauksessa esitettyihin ongelmiin, vaan ovat huomattavasti laajempia. Ohjelmassa on lisäksi useita nykyisten ongelmien vuoksi vielä testaamattomia toimintoja, joiden pelätään pitävän sisällään uusia puutteita.

Projektin venyminen, esiin tulleiden ongelmien määrä sekä käytännön kaukopalveluun liittyvän työmäärän kasvu ovat syöneet uskoa projektin onnistumismahdollisuuksiin ja kyseenalaistaneet hankkeen jatkon kannattavuuden.

Yhteenveto

Projektin tämänhetkinen tilanne on se, että heinäkuulle ajoitettu tuotantokäyttöön siirtyminen lykkääntyy väistämättä, sillä nykyisellään ohjelmaa ei voida ottaa tuotantokäyttöön. Syynä tähän ovat asiakkaiden web-käyttöliittymän kieliongelmat sekä skannerimoduulin että artikkelien toimitusprosessin testaamattomuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tuotantokäyttöön siirtyminen on mahdollista aikaisintaan syyskuussa.

Kesälomien ja niistä johtuvan resurssipulan vuoksi päätettiin testaamisessa pitää taukoa heinä- ja elokuun ajan. Testaaminen on ollut koko projektin ajan työlästä, sillä suunnitellun järjestelmän suomalaisiin käytänteisiin soveltuvuuden testaamisen sijaan on päädytty testaamaan ohjelman perustoimintaa ja perustoiminnan virheiden korjaamiseksi toimitettuja uusia ohjelmaversioita.

Relaisille toimitetun kriittisten virheiden listauksessa olleiden ongelmien lisäksi ohjelmassa on myös erinäinen määrä vähemmän kriittisiä, mutta kuitenkin ohjelman päivittäistä käyttöä haittaavia ongelmia ja puutteita, joita ei toistuvista Relaisille lähetetyistä virheraporteista huolimatta ole korjattu. Lisäksi kaikki pilotit eivät ole saaneet asennettua ohjelman uusinta versiota asennukseen liittyvistä ongelmista johtuen. Relaisilla ei ole myöskään tarjolla dokumentaatiota uusimpaan versioon liittyen.

Varsinaisten ohjelmavirheiden lisäksi testaamisen aikana on kuitenkin havaittu myös se, että Relais on mitä ilmeisimmin suunniteltu rakenteeltaan erilaiseen kaukopalveluympäristöön. Oletusarvoisesti työnkulut on rakennettu ohjelmassa toimimaan niin, että tilauksen päädyttyä toimittajakirjastoon loput toiminnot ovat tämän kirjaston ja asiakkaan välisiä. Tämä aiheuttaa sen, että monien toimintojen (mm. aineistojen toimituksen ja laskutuksen) soveltaminen suomalaisiin käytäntöihin, joissa toimittajakirjasto asioi asiakkaan kotikirjaston kanssa ja vasta kotikirjasto itse asiakkaan kanssa, vaatii usein Relaisin monimutkaista säätämistä ja/tai paikallista lisäkehitystyötä.